

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ
UNIVERSITY “GOCE DELCEV” SHTIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES

**ОБРАЗОВАНИЕТО ВО XXI ВЕК
– СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ –**

**МЕЃУНАРОДНА
НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
– ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ –**

**EDUCATION IN XXI CENTURY
– CONDITIONS AND PERSPECTIVES –**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
CONFERENCE
– PROCEEDING BOOK –**

Штип, 24 – 25 Септември, 2015
Shtip, September, 24-25, 2015

fesconference@ugd.edu.mk

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ
UNIVERSITY “GOCE DELCEV” SHIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES

**ОБРАЗОВАНИЕТО ВО XXI ВЕК
– СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ –**

**МЕЃУНАРОДНА
НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
Штип, 24 – 25 Септември, 2015**

– ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ –

**EDUCATION IN XXI CENTURY
– CONDITIONS AND PERSPECTIVES –**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC
CONFERENCE
Shtip, September, 24-25, 2015**

– PROCEEDING BOOK –

Штип, 2016

Издавач / Publisher

Универзитет „Гоце Делчев“ Штип   University "Goce Delcev" - Stip
Факултет за образовни науки   Faculty of Educational Science

За издавачот / For publisher

Проф.д-р Соња Петровска, декан / PhD Sonja Petrovska, Dean

Издавачки совет / Publishing council

проф. д-р Блажо Боев   Prof. Blazo Boev, PhD
проф. д-р Лилјана Колева Гудева   Prof. Liljana Koleva Gudeva, PhD
проф. д-р Кирил Барбареев   Prof. Kiril Barbareev, PhD
проф. д-р Дејан Миравовски   Prof. Dejan Mirakovski, PhD

Главен и одговорен уредник / Editor in chief

Проф.д-р Соња Петровска   PhD Sonja Petrovska

Технички уредник / Technical Editing:

Доц. д-р Верица Јосимовска   Ass. Prof. Verica Josimovska, PhD
Доц. д-р Билјана Попеска   Ass. Prof. Biljana Popeska, PhD
Доц. д-р Деспина Сивевска   Ass.Prof. Despina Sivevska, PhD
Славе Димитров   Slave Dimitrov

Јазично уредување / Language Editor:

Виолета Карагунова / Violeta Karagunova (Macedonian language)
Снежана Кирова / Snezana Kirova (English language)

Дизајн / Design:

Славе Димитров

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

37"20"(082)(048.3)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (2015 ; Штип)

Образованието во XXI век [Електронски извор] : состојби и
перспективи : книга на апстракти / Меѓународна научна конференција,
Штип, 24-25 септември, 2015 = Education in XXI century : conditions
and perspectives : book of abstracts / International scientific
conference, Shtip, September, 24-25, 2015. - Текст во PDF формат,
содржи 100 стр.. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев", Факултет за
образовни науки = Shtip = University "Goce Delcev" Shtip, Faculty of
educational sciences, 2015

Начин на пристап (URL): <https://e-lib.uqd.edu.mk/naslovna.php>. -

Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 29.12.2015. -
Фусноти кон текстот

ISBN 978-608-244-275-4

1. Насп. ств. насл.. - I. International scientific conference
(2015 ; Shtip) види Меѓународна научна конференција (2015 ; Штип)

а) Образование - 21 в. - Зборници - Апстракти

COBISS.MK-ID 100254474

Organizers:

University "Goce Delcev" - Stip
Faculty of Educational Sciences
Republic of Macedonia

Organizing Committee:

Sonja Petrovska, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia

Todor Cepreganov, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia

Nikola Smilkov, Art Academy, University Goce Delcev Stip, Republic of Macedonia

Kiril Barbareev, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia

Despina Siveska, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia

Biljana Popeska, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia

Traje Stojanov, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia

Irena Kitanova, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia

Oliver Cackov, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia

Jadranka Runceva, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia

Verica Josimovska, Faculty of Educational Sciences, University "Goce Delcev" in Stip, Republic of Macedonia

Editorial board:

Ph.D Leonid F. Chuprov, Russian Academy of Natural History (RANH, Moscow), Chernogorsk, Russia

PhD Mark R. Ginsberg, College of Education and Human Development at George Mason University, Fairfax, Virginia, USA

Ph.D Ivan Prskalo, Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia

PhD Milan Matijević, Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia

Ph.D Sinisa Opic, University of Zagreb, Croatia

Ph.D Tamara Gazdic-Aleric, Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia

PhD Zaharnytska Iryna Ivanivna, Institute of the Child Development, National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, Ukraine

PhD, Lutsenko Iryna Oleksiivna, Department of Children's Creativity, Institute of the Child Development, National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, Ukraine

PhD Sukhorukova Halyna Viktorivna, Department of Children's Creativity, Institute of the Child Development, National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, Ukraine

- PhD Kot Nataliia Mykhailivna**, Department of Theory and History of Preschool Pedagogy, Institute of the Child Development, National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, Ukraine
- PhD Anna Studenska**, Faculty of Ethnology and Educational Science, University of Silesia, Poland
- Phd Alina Szczurek-Boruta**, Faculty of Ethnology and Educational Science, University of Silesia, Poland
- PhD Stojan Bogdanovic**, University of Nis, Serbia
- PhD Stojan Cenikj**, Teaching Faculty, Vranje, University of Nis, Serbia
- PhD Stana Smiljkovikj**, Teaching Faculty, Vranje, University of Nis, Serbia
- PhD Emina Hebib**, Faculty of philosophy, Belgrade, Serbia
- PhD Živorad Milenovic**, Teaching Faculty, Ieposavic, University of Kosovska Mitrovica, Serbia
- PhD Prof. Iliana Petkova**, Faculty of Education, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Sofia, Bulgaria
- PhD Trayan Popkochev**, Sout-West University "Neofit Rilski" Blagoevgrad, Bulgaria
- PhD Krasimira Mutavchieva**, Trakiski Univerzitet, Faculty of Pedagogy, Stara Zagora, Bulgaria
- PhD Eleonora Mileva**, Teaching Faculty, National Sports Academy "Vasil Levski", Sofia, Bulgaria
- PhD Anzhelina Yaneva**, Sports Department, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Sofia, Bulgaria
- PhD Veselina Ivanova**, Faculty of Education, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria
- PhD Elka Kirilova Yanakieva**, Faculty of pedagogy, Southwest University of Neophyte Rilski, Blagoevgrad, Bulgaria
- PhD Margarita Koleva**, Faculty of pedagogy, Southwest University of Neophyte Rilski, Blagoevgrad, Bulgaria
- PhD Nino Mihajlov**, Faculty of pedagogy, Southwest University of Neophyte Rilski, Blagoevgrad, Bulgaria
- PhD Tatjana Novovic**, Faculty of Philosophy, University of Niksic, Montenegro.
- PhD Sonja Petrovska**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Emilija Petrova Gorgeva**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Snezana Mirascieva**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Snezana Stavreva Veselinovska**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Stevan Aleksoski**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Blaze Kitanov**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Nikola Smilkov**, Art Academy, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Todor Cepreganov**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Snezana Jovanova Mitkovska**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Kiril Barbareev**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Despina Sivevska**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Biljana Popeska**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Trajce Stojanov**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Trajce Nacev**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- PhD Stojko Stojkov**, Faculty of Educational Sciences, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- MSc Snezana Kirova**, Faculty of Philology, University Goce Delcev Stip, Macedonia
- MSc Lence Nasev**, Academy of Music, University Goce Delcev Stip, Macedonia

LADIES AND GENTLEMEN, DEAR GUESTS!

With great honor and pleasure I welcome You on behalf of all teachers, associates, employees and students of the Faculty of Educational Sciences at the University "Gotse Delchev" in Shtip and I wish You pleasant moments during this solemn event organized to mark 20 years of university education of teachers.

But in fact, the Faculty of Educational Sciences basis its twenty years of existence on 146 year continuous development of formal education of teachers and preschool teachers in the region. The achievements of the Pedagogical-Seminary school founded in 1869, the existence of which is linked to the name of the creator of the first primer and the first textbook for teachers - School Pedagogy - Josif Kovachev, and to the name of the great teacher Gotse Delchev, followed by the School for Teachers established in 1946, Higher Pedagogical School founded in 1959, and the Pedagogical Academy (1961) are woven into the tradition and development of our Faculty.

In 1995 the two-year formal education of teachers and preschool teachers developed into four-year university studies.

In 2007 the Pedagogical Faculty became part of the State University "Goce Delchev" in Shtip, said to be the fastest growing university in Macedonia.

Following the global trends in teacher education, modern trends in education policymaking in Europe and in the world, respecting the knowledge of the history of civilizations as an important intellectual resource for social development, as well as scientifically and experientially diagnosed educational challenges that have emerged as a result of deep changes of values in our society and globalization trends (scientific, educational, technological, and economic) the Faculty of Educational Sciences has designed study programs for I, II and III cycle of studies in accordance with the organizational - pedagogical quality standards in compliance with the principles of the Bologna Declaration and European credit-transfer system with a high level of recognition in the area of European Higher Education.

If 20 years ago our Faculty started to implement teaching with 5 PhDs and 3 masters as regular employees, today we can proudly say that our academic community is comprised of 20 PhDs and one master.

Today our students have the opportunity to educate themselves at the faculty which sees its future as a continuous development aimed at:

- Strengthening and expanding international partnerships
- Popularization of mobility of students and staff,
- Internationalization and improvement of scientific research work,
- Improvement of pedagogical approaches to teaching and links with practice, putting students at the center of the educational process.

Ladies and Gentlemen,

I take this opportunity to thank you for coming today to celebrate with us the teaching profession and our contribution to it.

We are quite aware that the road to success is long and winding and it is easier to travel with joint forces. That is why we wanted to mark this celebration by organizing a scientific conference dedicated to education in the 21st century. Let us share our knowledge, understanding and experiences regarding the situation and perspectives and suggest possible ways of modernization. 89 papers have been submitted and there are authors from 8 countries. This is really promising!

Once again, I wish you all a warm welcome and successful work.

Dean,
Prof. d-r Sonja Petrovska
24. 09. 2015., Stip

ПОЧИТУВАНИ ...

Со голема чест и задоволство, Ве поздравам во името на сите наставници, соработници, вработени и студенти на Факултетот за образовни науки при Универзитетот Гоце Делчев во Штип и Ви посакувам пријатни моменти во текот на оваа свечена манифестација организирана по повод 20 годишно факултетско образование на наставници и воспитувачи.

Факултетот за образовни науки своето постоење го темели на 146 годишниот континуиран развој на формалното образование на наставници и воспитувачи на овие простори. Во традицијата и развојот на нашиот факултет се вткаени достигнувањата на Педагошко-богословското училиште основано во 1869 год. Со чие постоење се врзува името на творецот на првиот буквар и првиот учебник за наставници – Школска педагогија – Јосиф Ковачев, и името на големиот учител Гоце Делчев, па Учителската школа основана во 1946 год, Вишата педагошка школа формирана во 1959 год, Педагошката академија (1961 год.).

Во 1995 година формалното двегодишно образование на наставници и воспитувачи прераснува во четиригодишно факултетско образование.

Во 2007 година Педагошкиот факултет стана дел на државниот Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, кој го носи епитетот најбрзорастечки Универзитет во Р Македонија.

Следејќи ги глобалните тенденции во образованието на наставници, современите тенденции во креирањето на образовните политики во Европа и во Светот, респектирајќи ги знаењата за историјата на цивилизациите како значаен интелектуален ресурс за општествениот развој, како и научно и искусствено дијагностицираните воспитни предизвици кои се појавија како резултат на длабоките вредносни промени во нашето општество и глобализациските тенденции (научни, образовни, техничко-технолошки, економски) ФОН дизајнираше студиски програми за I, II и III циклус на студии согласно организациско –

педагошки стандарди за квалитет, согласно принципите на Болоњската декларација и Европскиот кредит-трансфер систем, со високо ниво на препознатливост во Европскиот високообразовен простор.

Ако пред 20 години нашиот факултет започна да ја реализира наставата и вежбите со 5 доктори на науки и 3 магистри, како редовно вработени, денес со гордост можеме да кажеме дека оваа академска заедница ја сочинуваат 20 доктори на науки и 1 магистер.

Денес нашите студенти имаат можност да се образуваат на факултет кој својата иднина ја гледа како континуиран развој во насока на:

- зајакнување и проширување на меѓународните партнерства,
- омасовување на мобилноста на студентите и на вработените,
- интернационализација и подобрување на научно-истражувачката работа,
- унапредување на педагошките пристапи во наставата и врските со практиката, поставувајќи ги студентите во центарот на образовниот процес.

Почитувани присутни,

Ја користам оваа прилика, да ви се заблагодарам што дојдовте денес заеднички да го чествуваме учителското дело и нашиот придонес во него.

Ние сме сосема свесни дека патот до успехот е долг и кривулест но и дека полесно се патува со заеднички сили. Затоа ова наше празнување сакавме да го одбележиме со Научна конференција посветена на образованието во 21 век, да ги споделиме нашите знаења, разбирања и искуства во врска со состојбите и перспективите како и да предложиме можни начини за негово осовременување.

Уште еднаш, На сите Ви посакувам топло добредојде и успешна работа!

Декан,

Проф. д-р Соња Петровска

24. 09. 2015. година Штип

TABLE OF CONTENTS

1. СО КВАЛИТЕТНИ ПРОМЕНИ ДО ПОКВАЛИТЕТНО УЧИЛИШТЕ Блаже КИТАНОВ	5
2. LANGUAGE CULTURE – A SEGMENT OF LANGUAGE EDUCATION Violeta NIKOLOVSKA	9
3. RESEARCH TRENDS IN EDUCATION IN MULTICULTURAL ENVIRONMENTS IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA Elizabeta TOMEVSKA-ILIEVSKA, Emilija SIMONOVSKA JANACKOVSKA, Sadudin SADIKI	15
4. USING AUTOMATIC TEXT CATEGORIZATION TECHNOLOGIES IN THE MODERN EDUCATIONAL PROCESS Anna GLAZKOVA	23
5. THE ROLE OF BUSINESS SCHOOL IN THE POST-GRADUATE EDUCATIONAL SYSTEM Nikita RAVOCHKIN	27
6. FORMATION OF ETHICAL RULES (CODE) IN PRESCHOOLERS THROUGH THE BULGARIAN CHILDREN'S FOLKLORE GAMES Julia DONCHEVA	32
7. FORMATION OF HUMAN POTENTIAL: INSTITUTIONAL MECHANISMS AND POLICIES Stanka RINKOVA	36
8. THEORETICAL FORMULATION AND SCIENTIFIC JUSTIFICATION OF THE PROBLEM OF TRAINING TEACHERS IN TECHNICS, TECHNOLOGY AND ENTREPRENEURSHIP Tsvetana KOSTADINOVA ANTIPESHEVA	41
9. INTERACTIVITY IN TEACHING STUDENTS MODERATORS Kosta KOSTOV, Silvia KYUCHUKOVA, Hristina MILCHEVA	45
10. EVALUATION OF STUDENTS' LEARNING UNDER THE PRISM OF EXPECTED OUTCOMES Teuta SHABANI, Suzana NIKODINOVSKA BANCOTOVSKA	49
11. COMMUNICATION IN THE TEACHING PROCESS. INTERACTIVE NATURE OF COMMUNICATION Valentina VASILEVA	57
12. PHYSICAL ACTIVITY OF 3-4 YEARS OLD CHILDREN IN KINDERGARTEN Filip SHABANSKI	60
13. MACEDONIAN LANGUAGE IN SECONDARY EDUCATION Liljana MAKARIJOVSKA, Zhaklina GJORGIJOSKA	64
14. STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS TEACHING GRAMMAR IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM Vesna KOCEVA, Marija TODOROVA	69
15. FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM ANXIETY Marija TODOROVA, Vesna KOCEVA	75
16. TEACHERS AS A FACTOR FOR THE DEVELOPMENT OF KEY COMPETENCE CULTURAL EXPRESSION AMONG STUDENTS Svetlana PANDILOSKA GRNCHAROVSKA, Fadbi OSMANI, Gordana STANKOVSKA	82
17. INTRODUCTION OF THE DUAL SYSTEM IN THE BULGARIAN VOCATIONAL EDUCATION – REALITY AND CHALLENGES Svetlana NIKOLAEVA	86

18. THE VALUES OF EDUCATIVE FUNCTION IN RELATION PARENT-SCHOOL Ardita CEKA, Rabije MURATI	89
19. ELECTRONIC VERSUS TRADITIONAL TEST FOR MATHEMATICS IN PRIMARY SCHOOLS Katerina PANEVA	93
20. THE SIGNIFICANCE OF LOCALLY DEVELOPED EDUCATIONAL SOFTWARE IN THE PROCESS OF SCHOOLS' COMPUTERIZATION Olga SAMARDJIKJ JANKOVA	99
21. THE ACTIVITY OF MUSICAL GAMES FOR CHILDREN Mujeser ILJAZI	105
22. THE PATIENT IN THE PROCESS OF LEARNING IN HIGHER MEDICAL SCHOOL Silvia KYUCHUKOVA	110
23. INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN TEACHING MUSIC EDUCATION Lence NASEV	113
24. LEISURE TIME AND SPORT ACTIVITIES OF STUDENTS FROM THE FACULTY FOR PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL EDUCATION AT SOFIA UNIVERSITY "ST. KLIMENT OHRIDSKI" – BULGARIA Georgi IGNATOV	116
25. PLACE OF LIVING AS A FACTOR IN ORGANIZING STUDENTS' LEISURE TIME Despina SIVEVSKA, Biljana POPESKA	122
26. METHODOICAL APPROACH TO LEARNING ABOUT THE HOLOCAUST BY THE MODEL OF YAD VASHEM SCHOOL Zhivorad MILENKOVIC	129
27. A HERMENEUTIC READING OF A POETIC LITERARY WORK DURING IMPLEMENTATION OF A LESSON Milena RISTOVA-MIHAJLOVSKA	136
28. SOME GUIDELINES FOR INTELLECTUAL PREPARATION DURING PHYSICAL CONTACT BETWEEN THE INSTRUMENT AND THE PIANIST Angele MIHAJLOVSKI	142
29. IMPLICATION OF EFFECTIVE SCHOOL MANAGEMENT FOR THE CONTINUING PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS Kristinka OVESNI, Emina HEBIB, Vera RADOVIĆ	148
30. THEORIES, SOCIAL EXPERIENCES AND PRACTICE IN INTERCULTURAL PEDAGODY Alina SZCZUREK-BORUTA	157
31. TEACHERS' ASSESSMENTS OF CERTAIN CURRICULAR DETERMINANTS IN PRIMARY SCHOOL Milan MATIJEVIĆ, Siniša OPIĆ, Goran LAPAT	162
32. THE SOCIO-POLITICAL IMPACT OF THE NEW SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL TRENDS IN ARCHAEOLOGY, HISTORY AND RELATED FIELDS Ljuben TEVDOVSKI	172
33. THE PRACTICE OF TAEKWONDO AS A PREDICTOR OF MOTOR ABILITIES Ivan PRSKALO, Anamaria RADIĆ	178
34. THE RELATION MOTIVE - TEACHING CONTENT IN STIMULATING COGNITIVE ABILITIES THROUGH ARTISTIC ACTIVITIES AT PRESCHOOL AGE Maja RAUNIK KIRKOV	182
35. CONTEMPORARY ADULT LITERACY MODELS Elena RIZOVA, Zoran VELKOVSKI	188

36. COMPARATIVE ANALYSIS OF PROGRAMS FOR PRE-SCHOOL EDUCATORS IN EUROPE Kiril BARBAREEV, Alma TASEVSKA	196
37. INCLUSIVE EDUCATION - ROLE OF THE TEACHER AND BENEFITS Sonja PETROVSKA	203
38. THEORETICAL APPROACHES TO MODERN INTERPRETATION OF PEDAGOGY OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS Eleonora MILEVA	210
39. POSTMODERN CONCEPTS OF FOUCAULT'S EDUCATION AND ITS RELATIONSHIP WITH DISCIPLINE Kushtrim AHMETI	215
40. ECOLOGY – A NECESSARY FACTOR IN TEACHING METHODS FOR NATURE AND SOCIETY STUDIES FOR FORMING A RESPONSIBLE PERSON Oliver CACKOV, Tatjana GREGOVA	219
41. THE ISSUE OF RESPECTING THE DEVELOPMENTAL POSSIBILITIES AND ACTIVITY-PLANNING IN EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT Alma TASEVSKA, Kiril BARBAREEV	223
42. INTEGRATION OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES INTO PRESCHOOL EDUCATION Tatyana V. NIKULINA	228
43. WHAT SHOULD MODERN SCHOOL LEARN Snezana KIROVA, Dragana KUZMANOVSKA, Biljana IVANOVA	233
44. EDUCATIONAL FUNCTION OF THE SCHOOL IN CONTEMPORARY SOCIETY Emilija PETROVA GORGEVA, Mitko KOCEV	238
45. SOME METHODS IN TEACHING PHYSICAL AND HEALTH EDUCATION Marjan MALCEV	243
46. REVIEW OF ADOLESCENT LITERATURE THROUGH COMPARATIVE ANALYSIS OF THE NOVELS "THE BLUE PATH OF LOVE" BY METODI MANEV AND "VOICE OF LOVE" FROM GROZDANA OLUJIC Jovanka DENKOVA	247
47. INTERPRETATION OF A LYRIC POEM IN IV AND V GRADE Blaze KITANOV, Irena KITANOVA	253
48. TRAINING EFFICIENCY OF CYCLISTS SPECIALIZED IN ROAD CYCLING Ivan KOLEV	258
49. PHYSICAL EDUCATION AND DIAGNOSTIC PROCEDURES Veselina IVANOVA, Galena TERZIEVA	262
50. PROTECTION OF IMMOVABLE CULTURAL HERITAGE THROUGH EDUCATING STUDENTS OF PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION Trajce NACEV, Dragan VESELINOV	265
51. FORMATION OF TOLERANCE IN ADOLESCENTS Valentina VASILEVA	271
52. NEW EDUCATIONAL POLICIES AND THEIR REFLECTIONS ON SOCIAL DEVELOPMENTS Daniela KOCEVA, Snezana MIRASCIEVA	275
53. PRESENCE OF ENTREPRENEURSHIP IN PRIMARY EDUCATION IN MACEDONIA Lulzim MEHMETI	280
54. CONSONANT /J/ IN COLLOQUIAL SPEECH AND ITS IMPACT ON WRITING Blaga PANEVA	284
55. METHODOLOGICAL STRUCTURE OF A LESSON FOR INTERPRETATION OF A FAIRY TALE Irena KITANOVA	289

---

56. THE INFLUENCE AND THE EFFECTIVENESS OF FORMATIVE ASSESSMENT AND THE FEEDBACK IN STUDENTS' SUCCESS AND ACHIEVEMENTS Valdeta ZENUNI-IDRIZI	294
57. AESTHETIC EDUCATION OF EDUCATORS AS A FUTURE CHALLENGE Valentina PAJAZITI, Vlora MARKU-TUQI	299
58. SOCIAL AND COMMUNICATIONAL-INTERACTIVE COMPETENCES OF TEACHERS AND STUDENTS IN EDUCATION Florina SHEHU	302
59. INFLUENCE OF MEDICINES ON THE COGNITIVE SKILLS OF CHILDREN WITH CHRONIC DISEASES Elena IVANOVA BUYUKLIEVA	308
60. THE SPIRITUAL ASPECT OF HUMAN DEVELOPMENT AND THE EDUCATION IN XXI CENTURY Eleonora PENCHEVA	312
61. RESEARCH IN TEACHING PRACTICE Snezana JOVANOVA-MITKOVSKA	316
62. HOW ARE PEACE AND TOLERANCE REPRESENTED IN HISTORY TEXTBOOKS FOR PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION Todor CEPREGANOV, Sonja NIKOLOVA	324
63. ETHICS AS TEACHING Trajce STOJANOV	330
64. RISK ASSESSMENT OF HYGIENIC AIR QUALITY UPON PRESCHOOL CHILDREN'S HEALTH IN KINDERGARTEN "VERA CIRIVIRI TRENA" IN SHTIP Snezana STAVREVA VESELINOVSKA	335
65. ABOUT SOME EDUCATIONAL GOALS IN TEACHING-SOCIO-CULTURAL PROBLEM OR A CHALLENGE MODERN EDUCATION Snezana MIRASCHIEVA, Emilija Petrova GJORGJEVA, Daniela KOCEVA	339
66. ESCAPE FROM THE WAR –TIME IN THE UNCERTAINTIES OF LIFE TO REFUGEE IN BULGARIA. FUNDAMENTAL RIGHTS OF PERSONS SEEKING INTERNATIONAL PROTEKTION IN TERMS OF THE BUREAUCRATIC SYSTEM IN BULGARIA Pavlin PETROV	344
67. HIGHER EDUCATION IN THE PERIOD OF TRANSITION Verica JOSIMOVSKA	353
68. RESEARCH OF THE CONFLICT ZONES IN THE SYSTEM OF INTERPERSONAL RELATIONSHIPS OF THE CHILD BY THE METHODOLOGY OF RENE GILLE Julia DONCHEVA	356
69. CLASSROOM SOCIAL CLIMATE Despina SIVEVSKA	360
70. COMPATIBILITY OF PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOLA CURRICULA IN R. MACEDONIA Snezana JOVANOVA-MITKOVSKA, Biljana POPESKA	366
71. THE IMPORTANCE OF THE CAREER CONSELING PROCESS Tanja ATANASOSKA, Biljana CVETKOVA DIMOV, Ana GJORGJEVA	376
72. ROLE OF MANAGEMENT IN IMPLEMENTING EDUCATION INCLUSIVE POLICIES Sadete TERNAVA-OSMANI, Voglushe KURTESHI	380
73. WHICH FACTORS ACCORDING TO THE PARENTS AFFECT THE EDUCATION OF CHILDREN Voglushe KURTESHI	385

---

74. THE PHILOSOPHICAL PARADIGM OF SIGMUND FREUD Slobodan MARKOVIC	370
75. EDUCATIONAL NEEDS AND ACHIEVEMENTS OF ROMA CHILDREN AND OTHER CHILDREN FROM MARGINAL ETHNIC GROUP IN RM Stevan ALEKSOVSKI	377
76. COMMUNICATIVE-PEDAGOGICAL FEATURES OF COMMUNICATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS-COMMUNICATIVE COMPETENCE Biljana GRAMATKOVSKI, Jasminka KOCHOSKA	387

THE VALUES OF EDUCATIVE FUNCTION IN RELATION PARENT-SCHOOL

Ardita CEKA ¹
Rabije MURATI ²

Abstract

Any discussion about the human ecosystem must deal with the family, because it is the first and very important social group for the children. As the main place of human development, families are the most basic and enduring social institutions. At the same time, families are changing all the time in response to their members' need and the pressures of the society around them.

In this paper we have presented problems families meet concerning values of the educative function of their children. Families as social groups have many duties and obligations, which are: childcare, their education, the value of the development of children and children's school success.

This paper is very interesting and very important because we will present the reason which made the values of the educative function of the family and the success of children in school. The main objective of parents is that their children have excellent success in school and they would achieve them if they have good cooperation with school and teachers.

In modern society, the school success of pupils is in the interest of the family. This success will be achieved when the communication school-family is present at all times, because school and family represent two important factors in the education of the younger generation.

Keywords: *childcare, education, child development, children's success, school cooperation.*

1.Позначајни карактеристики на соработката со родителите и училиштето во воспитно-образовниот процес

Доколку во центарот на истражувачкиот интерес е детето-ученикот и неговиот севкупен развој во правец на здрава, среќна и конструктивна личност, фактори кои не можат да се заобиколат се семејството и училиштето, како непосредни елементи на директно влијание на социјализацијата.

Училиштето после семејството е најзначајна социјална група во која детето влегува. Исто така, училиштето е професионална општествена установа која се грижи секое дете да се опишени и да добие потребно образование без кое не може да работи и да создава. Главна цел на училиштето е да им овозможи на своите ученици усвојување на поголем обем на знаења и навика, да даде широки можности на младата личност да развива морални, етички, културни, работни и други позитивни способности без кои младите не можат целосно да се воведат во животот. Исто така, со училиштето се проширува интелектуалното поле на детето, стекнува систематски знаења, нови искуства и сл.

Процесот на воспитување и образование на децата и младинците е заедничка грижа доверена на родителите и установите за образование кои своето дејствување го базираат на Уставот и и одредените законски прописи. Работата со родителите е вградена во сите програми на активности на училиштето, од директорот до наставниците и класниот раководител. Родителите се членови на училишните совети. Во законите за образование на Република Македонија се наведени правата и обврските на родителите во училиштата и нивните организациони тела. Демократското општество и во Република Македонија воспостави нови односи меѓу семејството и училиштето кои се темелат на ставот дека родителите треба да имаат можности за донесување на одлуки за воспитувањето и образованието на сопствените деца.

¹ State University of Tetova, Tetovo, Macedonia, arditaceka@yahoo.com

² State University of Tetova, Tetovo, Macedonia, rabije-murati@hotmail.com

Соработката меѓу овие два субјекта е воведена во сите земји како општествена и педагошка потреба. Дефинитивно се дошло до сознанието дека ученикот и детето се една иста личност која се обликува и во училиште и во семејството.

За да можат децата да учат и да се развиваат, потребна е цврста соработка на наставниците со семејствата и другите членови на заедницата. Кога наставникот ќе ја разбере важноста на учењето дома и на семејството како првобитен образовен и социјален фактор кај детето, ќе може да ја воспостави врска помеѓу училиштето и семејството и да остварува комуникација во двата правца.

За успешно постигнување на овие цели кај децата, мораат да бидат земени во предвид различните услови во семејството од кое тие доаѓаат. Поради заемните дејствија родителите и училиштето се наоѓаат во соработнички однос, заради постигнување на добро воспитано дете-ученик. Успешната соработка на наставниците со семејството се остварува доколку наставникот е свесен за начините на кои семејството може да придонесе децата да учат подобро, да се подобри атмосферата во училишната и во училиштето.

За да соработуваат семејството и училиштето мораат постојано да комуницираат, да воспоставуваат рамноправни односи и треба што подобро да се запознаат. Овие комуникации денес бараат и поинаков начин како од училиштето, така и од семејството. Од наставниците се очекува да ги прифаќаат ставовите на родителите, да ги почитуваат нивните знаења за сопствените деца и нивните воспитни постапки. Овие барања од наставниците како стручни лица ги поставуваат во специфична ситуација бидејќи треба да одберат некои од предлозите на родителите, кои можат да послужат за подобар успех и примерно поведење на учениците, дури и кога родителите се необразовани луѓе.

Како што постојат различни добри и лоши ситуации меѓу родителите и децата, така постојат и различни проблеми и пријатни моменти кај наставниците со учениците од секоја генерација. Значи, правото на личноста на детето на развој има цивилизациско значење, што бара одговорност и од училиштето и од родителите што ги упатува едни на други.

Соработката меѓу наставниците и родителите е сложен процес, кој се остварува во неколку етапи. Педагошките постапки кои родителите ги практикуваат во соработката со наставниците и училиштето во наставните обврски на учениците и нивната училишна успешност, претставуваат значаен детерминирачки фактор за реализирање на оваа важна функција. Најпрво тие треба добро да се запознаат и врз основа на тоа подобро ќе се разбираат, како пат за договарање на заедничките активности во воспитно-образовната работа. На пример, училиштето, односно наставниците не можат целосно да ги реализираат задачите ако не ја познаваат семејна средина на учениците, а родителите не можат да му помогнат на своето дете во неговите училишни обврски, ако не знаат што се работи во училиштето и што се очекува од учениците. Според тоа, само со заедничко залагање и меѓусебно помагање на наставниците и родителите ќе се реализираат воспитните и образовните цели.

Ставовите кај некои родители дека наставниците не се заинтересирани за соработка, дека се многу строги и поставуваат преголеми барања од учениците, се најчесто пречка за успешна соработка. Само ако родителот го гледа наставникот како стручно лице, цени дека ги сака децата и е спремен за заедничко договарање и дејствување во корист на децата-учениците.

Изнесеното јасно покажува дека и училиштето како една страна во семејниот воспитно-образовен процес покрај родителит има многу значајна улога. Новиот тип на училиште во образовниот систем, треба да го промени односот на родителите и заедно со него треба да ги решаваат проблемите на учениците во овие сфери. Добрата соработка ќе има заедничка корист за сите учесници, вклучувајќи го и општеството.

2.Облици на соработка меѓу родителите и училиштето

Со запишувањето на детето во основното, а подоцна и во средното училиште, започнатата соработка меѓу родителите и предшколската установа продолжува и добива нов квалитет и нови задачи. За оваа цел родителите не само што треба да се запознати со образовните цели, задачи и воспитно-образовната работа на училиштето, туку мораат и да соработуваат, партиципираат и да го претставуваат на јавноста влијанието на училиштето. Само така е можно да се постигне воспитната работа во училиштето и семејството, заедно да можат да се исполнат и да се унифицира единството на сите образовни влијанија врз децата, што е еден од основните образовни принципи.

Во праксата познати се повеќе облици на соработка на родителите со училиштето за воспитно образовните активности. Сите овие облици можат да се поделат во две групи:

1. индивидуални(поединечни) облици на работа и
2. групни облици на работа.¹

Сите облици на работа меѓу родителите и училиштето содржат социолошки, педагошки, психолошки и други особини, кои овозможуваат создавање позитивни партнерски односи на овие два партнера. Наведените особини се меѓусебно поврзани и се темелат на доверба и разбирање во работата на наставниците, односно професорите и родителите.

Воедно, секој од наведените облици има информативна, советодавна и корективна задача. Кои облици се пофункционални, порационални и поконкретни, ќе зависи од можностите на секое училиште, поврзаноста со родителите, традицијата и потребите на децата –ученици и од можностите на родителите.

Во основа овие облици можат да се категоризираат како: родителски средби, средби на ниво на целото училиште, членови на училиштето во целина, членови на родителскиот совет и членови на паралелката и класот. Значи, со сите овие форми на ангажирање, мобилизација и вклучување на родителите во училишното работење, тие се организираат за пронаоѓање на форма и алатки кои се соодветни за поефикасен развој на нивните деца и напредокот на воспитно - образовниот процес и другите домашни активности .

Во индивидуалните контакти се даваат јасни и кратки појаснувања и објаснувања. Контактите во група во зависност од заедничките проблеми на родителите, можат да се одржуваат како кратки предавања, додека на родителските средби може да се дискутира за различни проблеми во зависност од интересот на родителите и можат да ги решат бројните проблеми кај одделни деца.

Во поширока смисла, соработката меѓу наставниците и родителите може да биде уште и во следниве форми:

- родителските средби на ниво на одделение;
- средби на наставниците со група родители;
- случајни средби на улица или на друго место;
- посета на родителите во училишница со цел да го следат
- воспитно-образовниот процес, со посебен аспект на своето дете;
- посета на наставникот во семејството на ученикот со цел да се
- информира за неговите материјални и други услови на живот;
- телефонска комуникација;
- комуникација преку меил и писма.²

Овие форми на соработка помеѓу училиштето и семејството се дел од инструментите на воспитно-образовната функција за реализација на спроведувањето на соработка во постигнување партнерство за добар развој и правилно воспитување на детето, правејќи ги училиштата силен фактор на воспитување на новите генерации, а семејството како незаменлив фактор во воспитувањето и социјализацијата на децата.

Семејството и училиштето имаат различни услови за воспитување на децата, но затоа имаат заедничка цел. Остварувањето на оваа цел ја наложува потребата од нивно синхронизирано дејствување, што е невозможно без солидно меѓусебно познавање. Училиштето треба да го запознае семејството во кое детето го поминува најголемиот дел на времето. Од друга страна, родителите треба да го запознаат училиштето со сите проблеми што ги има детето, потоа да се запознае со тешкотиите со кои училиштето се соочува и со очекуваната помош од страна на родителите.³

Значи, невозможно е да се реализира воспитно - образовната работа без поддршка на родителите без нивна активна улога. Во оваа функција причините за соработка се гледаат како на единството на теориската активност, но исто така во праксата кои имаат слични цели и затоа мора да се направи соработка со :

- меѓусебно информирање за проблемите со кои се соочува ученикот во училиштето и во семејството;
- отворање на училиштето спрема семејството и обратно;

¹Брада, Риза (1995) *Семејна педагогија*, Пеќ, стр.350.

²Мурати, Џеладин, (2000), *Педагошка комуникација*, Тетово, стр. 173.

³Лакинска, Дивна, (1987), *Семејството и воспитувањето*, Скопје, стр.79.

- запознавање на родителите со проблемите во развојот на детето (интелектуалниот развој, физички развој, морален развој, емоционален развој, социјален развој);
- обезбедување на конкретна помош на начинот на образованието;
- советување на родителите за развојните проблеми на детето;
- консултации за специфични потешкотии на детето во училиштето.¹

Сите овие елементи ќе помогнат во развојот на воспитувањето и образованието на децата, ако постојат желби и волја на родителите и училиштето да соработуваат во корист на младата генерација.

3. Потешкотии и проблеми во соработката

Во одреден број случаи во комуникацијата меѓу родителите и наставниците се јавуваат и проблеми, кои за последица имаат тешкотии во меѓусебната соработка.

Родителите со различен образовен статус и култура немаат исти погледи, како на пример, за школувањето, забавата на децата и друго, како што имаат наставниците. Најчесто родителите бараат совети за своето дете кога ќе настанат проблеми со неговиот успех, поведение, здравствена состојба и сл.

Познато е дека во почетокот на школувањето на детето во основното или средното образование, неговите родители се заинтересирани за соработка со училиштето, но како што поминува времето интересот се намалува, а често и го нема. Причини за тоа има повеќе. Една од нив е мислењето на родителите дека училиштето треба да го преземе решавањето на сите проблеми во свои раце, бидејќи за тоа е стручно. Исто така, родителот може да се разочара кога ќе види незаинтересираност кај наставникот за договореното за одреден проблем кај ученикот.

Друга причина може да биде одредено лошо искуство на родителите од порано, и ќе биде убеден дека класниот раководител, педагогот, директорот или друг наставник не можат да им помогнат и од почеток одбиваат соработка.

Од овие причини за неуспехот на ученикот секогаш не можат да се обвинуваат наставниците и училиштето како образовна установа. Секако дека негативно влијание имаат и родителите, кои се надолнуваат со наставниците за сите успеси и неуспеси кај учениците.

4. Заклучок

Успешноста на овие две институции, училиштето и семејството, претпоставува зацврстување на нивниот меѓусебен авторитет. Поконкретно, родителите треба да го поддржат авторитетот на училиштето и наставниците на нивните деца, додека и наставниците и училиштето треба до го поддржат авторитетот на родителите. На овој начин овие односи со помалку потешкотии ќе влијаат позитивно во реализација на воспитно - образовниот процес бидејќи целта на училиштето е иста со целта на родителите или семејството, бидејќи заедно се грижат за подобар живот на децата и младите.

Користена литература:

- Agani, Fehmi (2002), *Për shoqërinë civile*, Pejë.
- Acevski, Ilija, (1998), *Sociologjia*, Shkup.
- Emerllahu, Dali, (2001), *Edukata estetike*, Prishtinë.
- Gidens , Antoni (2002), *Sociologjia*, Tiranë .
- Лакинска, Дивна, (1987), *Семјството и воспитувањето*, Скопје.
- Marshall, Gordon, (2004), *Fjalori sociologjik i Oksfordit*, Shkup.
- Murati Xheladin, (2000), *Komunikologjia pedagogjike*, Tetovë.
- Murati Xheladin, (2004), *Pedagogjia e përgjithshme*, Tetovë
- Murati Xheladin, (1998), *Pedagogjia familjare dhe problemet e saj*, Tetovë.
- Матилев, наум (2002), *Брак и семејство*, Унститут за социолошки и политички правни истражувања, Скопје.
- Murati, Xheladin, (200), *Shkollat fillore, problemet dhe organizimi* , Shkup.
- Rexhepagic, Jashar, (2008), *Cështje fundamentale në pedagogjinë ndërkombëtare*, Prishtinë.
- Zimberi, Amzi, (2006), *Teoria e edukatës II*, Tetovë.

¹Мурати, Целадин, (2000), *Педагошка комуникација*, Тетово, стр. 173.